

ERZENSZTOSÉ TELEFON 1-77
Éjjeli telefon (nyomda) 2-82
KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77
Str. Boreu L. Pop 10
ELOFIZETESI ARAK:
Egész évre . . . . .
Félévre . . . . .
Negyedévi . . . . .
Egy hónapra . . . . .

X évfolyam • 109. • **Ramaseter Róbert**
Ile. 8.
1929 Május 17 Péntek
• év Ijjár 7 •

Ara 5 lej

IKKELET

ZSIDÓ POLITIKAINAPILAP

Kolozsváron hirdetések a

Rudolf Mosse S. A.
Str. Reg. Maria No. 36. Tel. 4-13
és a

LLOYD EXPRESS
Str. Gela No. 20. Telefon 14-55
hirdetési irodák vesznek fel.

Az iklódi hitközség harminc holdja

Irtá: **MARTON ERNŐ**

Az erdélyi zsidó történelem utolsó tíz esztendejének leggyászosabb fejezete az agrárreform. Ez a törvény ráknézve csak rosszat hozott. Mindent elvett és semmit sem adott. Az ember azonban különös teremtménye az istennek. A német úgy mondja ezt: *Der Mensch ist ein Gewohnheitstier*. Előbb-utóbb mindenbe beletörődünk. A jót persze hamarabb szokjuk meg, de a végen a rosszat is megszokjuk. Ugy látszik, kezdünk már az agrárreform égbekiáltó sérelmeibe is beletörödni, mert ha nem így volna, úgy minden erdélyi zsidónak nap-nap után fogviesoritva kellene erre a páratlan és botránysos igazságtalan vagyonekborzásra gondolnia. Mert ha el is tekintünk attól, hogy a zsidóktól majdnem az utolsó holdig elvették a földet, ha eltekintünk attól is, hogy egyetlen igényjogosult zsidó sem jutott földhöz az agrárkiszajátítások során, de van az agrártörvénynek egy paragrafusa, amely világosan s félreértést nem tűrő formában szögez le egy általános elvet, egy szép és igazságos elvet, mégpedig azt, hogy minden hitközségnek harminckét holdat kell adni a kiszajátított földekből. A törvény szövege ebben a tekintetben semmi megszorítást nem tartalmaz és minden felokozatra egyforma érvénnyel mondja ki ezt az intézkedést. A törvényhozó a gondokkal küzdő egyházakon akart könnyíteni ezzel, hogy megfelelhessenek fontos hivatásuknak.

Ami történt? Az összes felekezeti megkapták a törvényben biztosított földjüket, csupán a zsidósággal tekintet nélkül. Egyetlen zsidó hitközség sem kapott a kiszajátított földekből, pedig köztudomású, hogy egyetlen felekezeti kultuszjelle sem jár olyan terhes kiadásokkal, mint a zsidóé. Egyetlen zsidó hitközség, lelkész, kántor, vagy iskola sem részesült az agrárreform áldásából. Pedig az agrártörvény 92-ik paragrafusának 12-ik pontja nemcsak a hitközségeknek biztosít földet, de a lelkészeknek, kántoroknak és az iskoláknak is. Ami még szomorubb: egyetlen zsidó hitközség nem akadt, amely megfelelő érdeklődéssel és elzártasággal követelte volna a maga jussát. Azaz hogy mégis akadt egy. A nagyiklódi hitközség, amely kért és kapott is földet. Persze csak papíron kapott és csak átmenetileg. Ma már papíron sincs meg. A nagyiklódi hitközség harminc holdjának történetét fogjuk itt most rövidre fogva elmesélni.

Az iklódi hitközség, amelynek kitűnő rabbija a közismert iparos jesivát tartja fenn, tervbe vette, hogy a jesivát egy földműves iskolával is ki fogja bővíteni és ennek alapján az agrárreform végrehajtása során a törvény megfelelő paragrafusára való hivatkozással bejelentette igényét a harminckét holdra. Hosszas utánjárás után és megfelelő befolyások igénybevételével sikerült elérni, hogy az elsőfokú agrárbizottság respektálta a törvényt és kiutalta a hitközségnek járó földmennyiséget. Az ügy azonban felebezés folytán a felsőbb agrárhatóságok elé került, amelyek minden indoklás nélkül megsemmisítették az elsőfokú agrárbizottság határozatát és

elvették a hitközségnek kiutalt földet. Szaladtak fűhöz-fához, de a liberális és avarescanus kormányok alatt nem sikerült visszaharcolni az iklódi hitközség kis földesekéjéért.

A hosszú bójt után végre kormányra került a nemzeti parasztpárt és Iklódon újra feléledtek a reménysek. A hitközség a Zsidó Parlamenti Klubhoz fordult azzal a kéressel, hogy járjon el igazságos ügyében. A Zsidó Parlamenti Klub képviselői meg is jelentek megfelelő aktákkal felszerelve Dobrescu földművelésügyi alminiszternél, aki végighallgatván az előterjesztést, méltányosnak és igazságosnak találta a nagy iklódi hitközség kérését és ott nyomban rávezette az aktára a megváltó „aprobát” szöveket. Csupán a formáság kedvéért utalta át az aktát a minisztérium megfelelő agrárügyosztályhoz, hogy az aztán szabályszerűen intézze el az ügyet.

Most következik a meglepetés, bár hovatovább ez is kezd megszokottá válni. Egy régi közmondás cirkulál most új változatban Bukarestben: *„Miniszter tervez, direktor végez.”* A miniszter nemzeti párti, a direktor ellenben hétpróbás liberális. És amit a miniszter akar, azt a direktor rendszerint nem akarja. Mindennapos ma már a csoda, hogy a végző döntésnél a liberális direktor akarata erősebbnek bizonyult a nemzeti parasztpárti miniszternél. Az iklódi hitközség esetében is ez történt. A miniszter apro-

bálta, de a direktor megkontrázta az ügyet. A direktornak nem volt inyére, hogy az iklódi hitközség földet kapjon. Ezért aztán terjedelmes referátumot készített, amelyben ékes szavakkal kifejtette, hogy az agrártörvény hivatkozott paragrafusa csupán a román nemzeti egyházakra vonatkozik, de semmiesetre sem a zsidóra. Egyenesen szenzációs leleplezősszámba megy a referátumnak az a része, amely megalintja, hogy 1925-ben a kultuszminisztérium (ha jól emlékszünk, Lepadatu birtokolta akkor ezt a tervet) egy rendeletet bocsátott ki, amelyben közölte az agrárbizottságokkal, hogy a zsidó hitközségek és rabbik nem részesülhetnek az agrárreform rezerváiból. Mindezek alapján javasolja, hogy a minisztérium utasítsa vissza az iklódi hitközség kérését. Az ügy most már az alminiszteriel a főminiszterhez került, aki átolvasván a derék minisztériumi direktor szívhez szóló referátumát, megcsóválta a fejét és — igazat adott neki. *Mihalache* akceptálta az elvét, hogy zsidó hitközségek nem jár föld. Így hát az iklódiaknak is le kell mondanunk a szép tervről, hogy az iparos jesiva mellett földműves jesiva is legyen.

Véleményünk szerint ez az ügy, a nyilvánosságra került kulisszatitkok révén messze túlnőtt az iklódi földigénylés keretein. Az iklódi eset csak felfakasztotta a régóta vajdudó elvi kérdést: egyenjogúak vagyunk-e itt Romániában, vagy sem? Vonatkoznak-e ránk az alkotmány és a törvények paragrafusai, vagy sem? Az iklódi eset azt bizonyítja, hogy a liberális és avarescanus kormányok a zsidóságot kifejezten másodrendű polgároknak tekintették, akik csak a köteles-

ségekben egyenjogúak, de az állam védő és ajándékozó keze nem terjeszthető ki rájuk. Mihalache földművelésügyi miniszter határozata arra a szomorú feltevésre jogosít, hogy a jelenlegi kormány is osztja ezt a felfogást. Ha nem így volna, akkor Mihalachenak ki kellett volna oktatnia direktorát arról, hogy Romániában a zsidók egyenjogúak s ha a törvény kedvezménye vonatkozik az egyik felekezetre, úgy vonatkozik a másikra is.

E jelenség mellett nem lehet és nem szabad szóltanul elhaladni. Elérkezett az ideje, hogy tiszta helyzetet teremtsünk és kétséget kizáróan állapítsuk meg, tekinthetjük-e magunkat Románia teljes jogú polgárainak, vagy sem. Van-e jussunk a törvényben biztosított kedvezményekre, vagy sem. A Zsidó Parlamenti Klubra vár a hivatás, hogy a romániai zsidóság számára ezt a megnyugtató bizonyosságot megszerezze. Nem az iklódi zsidó hitközség földjéről van szó. *De arról, jár-e egyáltalán a zsidó hitközségeknek föld, vagy sem? Ha jár, követeljük minden hitközség, minden rabbi és minden zsidó iskola számára.* Kivétel és megszorítás nélkül. Követeljük ugyanolyan arányban, mint amilyenben a többi felekezetek megkapták.

A beletörődés politikája itt végzettsé válhat. Mert ha ebben a kérdésben lemond a zsidóság egy törvényben biztosított jogáról, úgy holnap akár kerülhet a többi jogokra is. Tisztán akarunk látni. És mikor követelhetünk több joggal ezt a tisztázást, mint most, amikor a nemzeti parasztpárt van uralmon, amely a demokrácia és szabadság fogalmával vette át a hatalmat?

Minden képzeletet felülmuló borzalom, iszonyat és pusztulás jár nyomában a clevelandi kórházrobbanásnak

Kilencvenkilencre emelkedett a halottak száma. A legtöbb beteget a kitóduló brómgázok ölték meg. A kórház nagy része leégett

London, május 15. — Az *American Press* tudósítója jelenti, hogy az amerikai Ohio állambeli Cleveland egyik központi kórházában a radiológiai laboratóriumában eddig ismeretlen okokból robbanás történt, amely szörnyű pusztítást végzett. A borzalmas hatású explozió nyomán támadt tűz a kórház több pavillonját lángba borította s ennek lakijárlása az eddig érkezett jelentések szerint még nem történt meg.

A Reuter távirati iroda tudósítójának közlése szerint az explozióval életüket veszített áldozatok száma 91.

A katasztrófális robbanás után a laboratóriumából mérges gázok ereszkedtek az utcára, úgy hogy számos járókelő eszméletét veszítette.

A város összes orvosai és mentői azonnal a robbanás színhelyére vonultak és megkezdtek a súlyos sebesülteknek az elsősegítség nyújtását. A jízoltók egy része az égő laboratórium betegjeinek biztonságba helyezését fáradozik. A se-

besülteket és a tűzből kimentett kórházi betegeket teherautókon és autóbuszokon szállítják el.

Legutolsó jelentés azt közli, hogy a kórházépület egy része porrágegett, de a tűz továbbterjedését három órai megfeszített munka után sikerült megakadályozni. Eddig 28 áldozat hőttestét emelték ki a romok alól. 50 páciens állítólag a még mindig lángban álló épületekben van.

London, május 15. — Newyorki jelentés szerint a clevelandi katasztrófát a kórház földszinti részében levő röntgenológiai és radiológiai laboratóriumában mérges gázok robbanása idézte elő. Az explozió után zivzavaros és tumultuózus jelenetek játszódtak le. A halottak száma 94, a súlyos sebesülteké 100 körüli van.

A súlyos sebesültek fele égési sebet kapott, a többiek főként a mérges brómgázok következtében kaptak mérgezési tüneteket és több súlyos sebesültek orrából, szájából, szeméből vérzés indult meg.

A mérges gázok hatása az explozió terület körül 100 yardnyira mindenütt érezhető volt. A gáz a súlyos sebesültek bőrén elszíneződéseket hozott létre, több sebesültnek csaknem egész teste sötétzöld színű lett. Az explozió és a nyomában támadt tűz pusztító hatását fokozta az a körülmény, hogy a kórház felszereléséhez tartozó oxigéntartályok egymásután robbantak fel és a kiáradó ózon a tüzet élesztette.

Newyork, május 15. — Az *American Press* tudósítójának közlése szerint a clevelandi katasztrófa, amely az utóbbi évek legnagyobb arányú exploziós katasztrófája, eddig összesen 99 halott-áldozatot követelt. A kórházba szállított súlyos sebesültek közül negyvennek állapota életveszélyes. Ezek felépüléséhez az orvosok nem fűznek semmi reményt. Az eddig kiemelt holttestek vizsgálatából az derült ki, hogy égési sebek következtében mindössze négyen haltak meg, a többieket vérzés mellett fellépett gámmérgezés ölte meg.

A Katona-sütőde

különleges süteményei: a pünkösdi mákos és diós kalácsok és ort. ellen-
őrzés melletti szombati, Barches"-ek.

Főüzlet: Calea Victoriei 14. Telefon 90. — Fiókok: 1. sz. Strad⁴
Memorandului 25. sz. Tel. 25. — 2. sz. Calea Regele Ferdinand
32. sz. Tel. 1-59. — 3. sz. Calea Regele Ferdinand 77. sz. Tel.
3-42. — 4. sz. Str. Regina Maria 27. szám.
Megrendelések házhoz szállítva! Szolid árak! Kitűnő minőség!
Pontos kiszolgálás!

Mi történik a bukaresti tőzsdén?

Az 1928-as rekordforgalom és rekordárfolyamok. Az 1929-es
baisse, Miért esnek a papírok?

— Első közlemény —

(Bucuresti-Bukarest, május 16. Az Uj Kelet tud.) A bukaresti tőzsde valóban hü tükre volt mindig az ország gazdasági helyzetének A nagy konjunktúra idején, az infláció alatt, 1918 végétől 1922 végéig a tőzsde hihetetlen forgalmat bo nyelített le és valóban „tőkepiac” volt, ahol emissziókat szinte pillanatok alatt lehetett elhelyezni. Nem volt az a részvény, amelyet a tőzsdén ne lehetett volna elhelyezni és az árfolyamok szédületes magasságokig emelkedtek. Ez volt az a periódus amikor egyrészt az alapítási láz vett erőt mindenkin, különösen a régi királyságban, amikor a bankok is minden üzletbe belementek, amikor betétek után nem fizettek kamatot, a mikor megkezdődött az a folyamat, amely annyi gondot okozott és okoz ma is sok nagybankunknak, az immobilizálás. Amikor azután Bratianu Vintila 1922 végén elvágta a bankjegy áradat fonalat, amikor beállott a pénzsűke, amelyet mesterségesen hihetetlen tökélyre emeltek rövid idő alatt, megkezdődött a bukaresti tőzsde csendes haladása. 1922 után nem volt már emissziós piac a börze; az árfolyamok lemorzsolódtak és csak a petróleumpapírokban volt élet. Ekkor lett a bukaresti tőzsde

apetrolpapírok tőzsdéje

akkor kezdődött meg a nagy hausse a Credit Minierben, az I. R. D. P.-ben, ekkor kezdte az állam kiadni a petróleumföldet a nemzeti társaságoknak. A petrolpapírok uralták a tőzsdét még 1926-ban is: a tőzsde összforgalmának 90.03 százalékát tették értékben a petróleumvállalatok papírjai. Darabszám tekintetében 60%-ot. A Credit Minier uralta a börzét; ennek a vállalatnak a szinte amerikai karrierje esik ebbe az időbe. Hiszen 1921-ben még csak 2000, 1922-ben már 5040, 1923-ban 15.451, 1924-ben 17.702, 1925-ben 27.290, 1926-ban 41. ezer 680 vagon nyersolajat termel. Osztalékban rekordot ver: ingyenrészvényeket, 45—50%-os osztalékot ad. Természetes, hogy a Credit Minier lett a favorit, de a favorit magával vitte a többi petróleumpapírost is. A petrolvállalatokból él a tőzsde egészen 1926-ig bezárólag, amikor megszűnik a nagy olajkonjunktúra a világpiacra, a Standard és a Royal Dutch harcát megéri a legkisebb romániai vállalat is és a nagy petroltársaságok kezdik észrevenni, hogy

megszűnt a petróleum-konjunktúra

az eladás nem megy magától, az embe-

rek nem tülekednek egy-egy vagon petróleumért és a készletek napról-napra halmozódnak. A nagy osztalék megszűnik és lezuhan 20%-ra... Ezzel egyidejűleg kezd veszteni a jelentőségéből a tőzsde is a petrolpapírok csoportja. 1927-ben már csak 70.41%-át teszi értékben és 54.81%-át darabszámában az összforgalomnak.

A mind nyomasztóbbá váló pénzkriszisz természetesen erősen kihat a tőzsdére. A forgalom megcsappan:

1925-ben 2.795.592.000 lej

1926-ban 3.999.862.000 lej

1927-ben 2.448.930.000 lej

a bukaresti tőzsde összforgalma.

1928-ban megindul a stabilizációs hausse

amikor Bratianu Vintila kijelenti, hogy lemond a revalorizációról és áttér a stabilizációra. A külföldi kölcsöntárgyalások megindulásával egyidejűleg indul meg a nagy hausse és 1928 március, április, május havában éri el a kulminációs pontot. Az egész ország tódul a tőzsdére; senki sem tud semmi bizonyosat, de mindenki reméli, hogy a stabilizáció hatalmas nyereségi lehetőségeket nyújt, hogy a vállalatok kénytelenek lesznek felértékelni részvényeiket. Hihetetlen rohamot intéz a publikum a tőzsde ellen. A kisemberek hausse-a ez, azo ké, akiknek normális időben nem sok keresni valójuk van a tőzsdén, de akik most az újságírók hatása alatt elkezdnek spekulálni; a vételi megbízások napról napra óráról órára szaporodnak, a hites ügynökök nem tudják a köteleket lebonyolítani és a tőzsdetancsnak időről időre be kell szüntetnie a forgalmat, hogy a köteleket le lehessen bonyolítani. A nagy hausse azonban a petróleumpapírokat nem rántja magával és az év végén kiderül, hogy

a bukaresti tőzsdén megszűnt a petrolpapírok hegemoniája

és értékben a bankpapírok foglalják el az első helyet 46.93%-os forgalommal a petróleumpapírok 21.22%-os forgalmával szemben, míg számszerint az első helyet a Resica foglalta el 1.117.033 darabban, ami darabszám tekintetében vezetőszerepet biztosít e papírnak. A Resica lesz a spekuláció favoritja; mindenki Resicát vesz, az árfolyam majdnem a négyszeresére szökik, de még ezt sem tartják soknak. Hiszen

a Resicát a beavatottak 20—22 millió dollárra, tehát mintegy 3 és fél milliárd lejre értékelik,

míg a felértékelt részvénytőke is csak 750 millió, tehát egy negyede a valódi értéknek. A hausse minden papírra kiterjed, még a legelhanyagoltabb „outsider”-re is sor kerül. A forgalom az 1927. évihez képest

darabszám 1 és félmillióval, értékben 3.1 milliárddal emelkedik

az egyes csoportok szerint pedig a következőképp oszlik meg:

	darabsz.	érték lejben
bankpapírok	838.440	2.350.058.000
vasipari vállalat.	1.117.033	1.034.665.000
petrolpapírok	1.095.454	1.062.676.000
szállítási váll.	185.430	207.970.000
építőipari vállalat.	181.183	104.369.000
bányavállalatok	89.866	69.961.000
papíripari vállalat.	61.841	53.129.000
textilipari vállalat.	31.502	16.681.000
faipari vállalatok	29.069	25.578.000
biztosítók	10.101	87.190.000

Az egyes csoportokban a következő értékek vezetnek: petrolpapírok közül a Credit Minier 377.874 darabban, 520.331 ezer lejjel, az Astra Romana 35.205 darabban, 137.110.000 lejjel, a Steaua Romana 74.140 darabban, 129.462 ezer lejjel, az Astra Romana 35.205 darabban és 120.083.000 lejjel. A többiek: Romania Petrolifera, Petrolul Romanese, Petrol Block, Concordia, Subsolul már csak messze maradnak a nagy „matadorok” mögött.

A bankpapírok közül a Banca Nationala, a Nemzeti Bank vezet. Míg 1927-ben mindössze 14.377 darabot adtak el a tőzsdén összesen 76 és félmillió lej értékben, addig a múlt évben e papír forgalma 132.508 darabra és 1.610.759.000 lejre emelkedett. Ugyancsak hatalmasan nőtt ugyan nem darabszámában, de értékben a Banca Romaneasca forgalma: az 1927. évi 148.626 darabban 108 millió 814.000 lej értékkel szemben az 1928. évi forgalom 101.008 darabot tett ki 369.896.000 lej értékben. Az

Ipari hitelintézet forgalmát megszorozta darabszám és meghatározta érték tekintetében.

amennyiben a forgalom az 1927. évi 7829 darabról és 6.714.000 lejről 149.099 darabra és 176.343.000 lejre emelkedett. A Marmorosch Blankban 26.745 darab, 44.8 millió, Hitelbankban 24.788 darab és 33.2 millió, Kereskedelmi Bankban 11.089 drb és 16,9 millió volt a forgalom.

Elkészült a vádirat a betiltott egységes szakszervezetek ellen

Cluj-Kolozsvár, május 16. Emlékeztetés, hogy a femesvári véres munkásmegmozdulás következtében az egész ország egységes szakszervezeteit kormányintézkedésre hatalmi uton feloszlatták. Annak idején megírta, hogy a femesvári, aradi, nagyvárad, kolozsvári, szatmári és marosvásárhelyi pártirodákat katonaság csendőrség szállja meg, a hatóságok emberei mindenütt razziait tartottak és az összes pártirodák helyiségeit lepecsételték. A baloldali munkásság, sőt még a szocialdemokraták vezetői is a hatalmi alapokon történő szakszervezetek feloszlalásának ellen tiltakoztak, de a tiltakozásoknak mai napig semmi eredménye nem mutatkozott.

A dolgozók blokkjának főbb vezető tagját börtönbe vették és ellenük államellenes eszmék terjesztése miatt eljárást indítottak. Itt azonban nem állott meg a hatóságok működése, mert azóta a kormányintézkedéseket legalizálni akarják és csaknem az egész ország területén, nyilvánvalóan felsőbb utasításra a főügyészségek megindították az eljárásokat a szakszervezetek ellen. Kolozsváron Ilea vezető ügyész vádiratot szerkesztett, amelyben a Trancu Iasi-féle szakszervezeti törvény megfelelő pragmatikusaira és a jogi személyiségekről szóló ugalással kéri a kolozsvári törvényszéktől, hogy egyelőre a fa- és bormunkások és a ruházati alkalmazottak szakszervezeteit oszlassák fel.

A ferjedelmes vádiratban Ilea vezető ügyész utal mindazokra a cselekményekre, amelyekkel az utóbbi időben a dolgozók blokkjának vezetőit megvádolták.

A többi papírok közül igen erősen leestek a Mica-bányát, amely 81.741 darabban és 62.2 millió lejjel szerepel a forgalmi statisztikában, míg a Cladirea Romaneasca építési vállalat 70.119 drb 59.8 millió, a Locuinta Eftine ugyan- csak építési vállalat 95.878 drb, 35.1 millió, a Buhusi textilgyár 31.502 drb, 16,6 millió, a Carpatina faipar 24.265 drb, 21,8 millió, a Leonida-autó 16.632 drb, 17,9 millió, forgalommal szerepel. A legnagyobb forgalmat azonban a bukaresti villamos, a S. T. B. érte el 114.803 darabban, 136,7 millió, míg a S. R. D. hajózási vállalat 69.395 darabban, 71,1 millióval szerepel.

E papírok legnagyobb része éveken keresztül teljesen paragon hevert, senki sem érdeklődött irántuk. Amikor azonban a spekuláció „belső értéket” kezdett keresni, rejtett tartalékok után kutatott, felfedezte őket és arra számított hogy

a részvények hatalmas felértékelése fog a stabilizáció nyomában járni. Az árfolyamok a forgalommal lépést tartva emelkednek. A rekordot a Nemzeti Bank részvénye tartja, amelynek árfolyama az év folyamán az 5625 lejes minimumhoz egészen 17.000 lejjel emelkedett, tehát

több mint 240 százalékos emelkedést ért el

De a többi favorit sem maradt el mögötte. A bankpapírok közül a Banca Comerciala 900 lejről 2250 lejjel, a Hitelbank 905-ről 1775-ig, a Blank 1100-ról 1930-ig, a Creditul Industrial 880-ról 1540-ig, a Romaneasca 850-ről 1600-ig emelkedett. Még a betegnek tartott Banca de Scout is felemelkedett 370-ről 550-re és a Banca Agricola 200-ról 340-ra.

Dr. Kovács Jenő

Butoránleszállításra

határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkasait foglalkoztathassuk, ha tehát

olcsó és jó butort

Büsendorfer, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann

zongorát, pianinót,

akár vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg

Székely és Réti

butorgyár Rt.

hatalmas raktárait. Hiteles egyéneknek kedvező fizetési feltételek

Életfogytiglani kényszermunkára ítélték Bobota őrmestert, Popescu kapitány gyilkosát

Egyetlen mentőkörülmény sem merült fel a tárgyaláson a gyilkos őrmester mellett. A tanuvallomások szerint teljesen józan volt a gyilkos. Bobota feltűnő cinizmussal fogadta az ítéletet

Az ítéletkihirdetés után távirat érkezett a semmitűszéktől hogy június 12-én tárgyalják a védő pergátló kifogását

(Cluj-Kolozsvár, május 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A hadbírósi tárgyalóteremben akkora tömeg szorong, mint egy sikerültebb színházi premiéren. Holott ez a tárgyalás nem ígér sem detektívregényekbe illő bonyodalmakat, sem valami meglepő szenzációt, mégcsak különösebb pikantiát sem. A Hójabarok gyilkosság, amely Kolozsvár egész lakosságát nemzetiségre és osztályra való különbség nélkül mélyesen megrázza, nem hasonlít a nagy kriminalisztikai esetek közé. Nincsen benne semmi rejtély és semmi komplikáció. A terem zsúfoltsága talán nem is annyira a per érdekességének szól, inkább azt a részvétet juttatja kifejezésre, amellyel Kolozsvár város Popescu kapitány szerencsétlen sorsának adózik.

A hadbírósi asztalnál Aracescu ezredes elnököl. Tétől-talpig katona, aki rövid, precizen megfogalmazott kérdésekkel vezeti a tárgyalást. A vádat Arama őrnagy látja el, a védelmet dr. Giurgiu János képviseli, aki óriási erőfeszítéseket tesz, hogy valamilyen mentőmomentumokra tudjon bukkanni a tanuk vallomásaiból.

Bobota őrmestert három szuronyos katona fogja közre a vádlottak helyén. Egyszerű közlegényi ruhában áll a bíróság előtt, válláról letépték a rangjelzést. Néma apró idegességgel kívül nem látszik rajta az erős felindulásnak a nyoma sem, hétköznapi esengős hangon felel a kérdésekre, de amikor családi életéről beszél, egy pillanatra megcsuklik a hangja, zsebkezdőjéhez nyúl és törli a szemét.

Most kellene a revolver Bobota, aki nem először áll a hadbírósi bíróság előtt, az elnököl ezredes kérdéseire elmondja személyi adatait, azután össze-

A tanuk szerint Bobota nem volt beszámíthatatlanul részeg

Bobota vallomása után Giurgiu dr. kéri a hadbírósi bíróságot, rendeljen ki orvosszakértőket Bobota elmeállapotának és beszámíthatóságának megvizsgálására. Arama ügyész ellenzi a védő előterjesztését, amit a hadbírósi bíróság el is utasít és a tárgyalásnak tíz percre való felfüggesztése után megkezdik a tanuk kihallgatását.

Az első tanu Rotar Juon rendőrügynök volt, aki elmondja, hogy szem és fültanuja volt annak, hogy Bobota őrmester katonai uniformisban szabályszerűen lejelentkezett Popescu kapitány előtt és visszakérte tőle elkobzott igazolványát. A kapitány kategorikusan visszautasította ezt a kérést, de sem nem szidalmazta, se nem ütötte meg az őrmestert, hanem megfordult és tovább akart menni. Ekkor Bobota elkialtotta magát:

— Van még egy másik igazolványom, kapitány ur!

— Nem vagyok rá kíváncsi. — válaszolta a kapitány, anélkül, hogy visszafordult volna.

Három golyó

Bobota erre hátsó zsebéből kirántotta revolverét és mielőtt még a tanu megakadályozhatta volna, villámgyorsan két lövést adott le a kapitányra hátulról, mikor pedig a kapitány a földre bukott, lefelé fordította a revolverét és harmadszor is a kapitányra lött. Csak ekkor sikerült a tanunak kezéből kicsavarni a revolvert és Ilea komiszárral együtt le tartóztatni az őrmestert, akit átadtak a esendőöröknek. A felizgatott tömeg ütlelni akara az őrmestert, aki kétségbe-

függő mondatokban idézi vissza a május elsejei borzalmas dráma lefolyását. Azt állítja, hogy önkivületi állapotban cselekedett, husszor is elismétli, hogy a beszámíthatatlanságig ittas volt, a felesége elhagyta, őt ment keresni a Hójabába és efeletti elkeseredésében részegedett le, Popescu kapitány pedig, amikor visszakérte tőle elkobzott igazolványát, megütötte. E három momentum teljesen elvette az eszét s nem tudja mit cselekedett.

— Részeg voltam. — fejezi be vallomását — nem tudtam uralkodni magamon. Bosszút állottam, amiért fel akart jelenteni a hadtestparancsnokságnál, hogy a napiparancs dacára civilruhában kimentem a hójai ünnepségre, ahol a feleségemet akartam meglepni, mert hetek óta rossz viszonyban élek vele. Tudtam, hogyha feljelentem, Papp Danila tábornok ur nem bocsát meg.

— Voltál-e büntetve?

— Nem. Egy alkalommal hadbírósi bíróság előtt állottam rablás vádjá miatt, de felmentettek.

— Ha részeg voltál, — kérdi az elnök — miért nem hoztál a szolgáladdal vizet, amikor hazamentél egyenruhát ölteni és miért hoztad el a revolvert a raktárból és ha részeg voltál, miért nem löttél a levegőbe ahelyett, hogy háromszor egymásután felebbvalód testébe löttél a golyókat, hiszen a revolver nem dörögt el magától. Annyira nem voltál részeg, hogy ezért készüj gyilkosságra Popescu kapitány ur ellen. Kell-e neked a revolver?

Most egy pillanatra, mintha magába szállana Bobota őrmester. Halk hangon csak ennyit felelt:

— Ezredes ur a revolver most kellene nekem.

esetben kiáltott:

Visszavetem fogom tettem következményeit

— Ne bántsanak, visszl fogom tettem következményeit.

Az elnök kérdésére a tanu elmondja, hogy Bobota egyáltalában nem látszott ittasnak.

Ugyanílyen értelemben tette meg vallomását Ilea komiszár is, aki Rotarral együtt fegyverezte le Bobotát. Neki is az volt az impressziója, hogy Bobota józan volt.

A következő tanu Draghiciu rendőrigazgató volt, aki elmondja, hogyan igazoltatta Bobotát Popescu kapitány, amikor az őrmester még civilben volt. Ő is azt vallja, hogy Bobota teljesen józan ember benyomását tette.

Diosan rendőrségi detektív az incidens keletkezéséről tett vallomást. Elmondja, hogy az emlékezetes délután a Hójabában egy jól öltözött hölgy három férfi ellent tett durva inzultusért panaszt. A három férfi közül az egyik Bobota volt, akit Popescu kapitány leigazoltatott és elvette tőle igazolványát. Hogy ezután mi történt nem tudja.

Revolvert hozat az őrmester

A következő tanu Kalin Nicolae közkatona volt, aki Bobota lakásán tisztiszolgai teendőket végzett. A tanu elmondja, hogy az őrmester május elsején délután hazajött, kicsit ittas volt, de nem volt egészen részeg. Megparancsolta a katonának, hogy adja elő katonaruháját, azután odaadta neki a kaszárnyabeli magazin kulcsát, hogy hozzon el onnan egy

revolvert és töltényeket. A katona eleget tett a parancsoknak, elhozta a revolvert. Ekkor Bobota már teljesen fel volt öltözve katonaruhába, megtöltötte a revolvert és töltött fegyvert hátsó zsebébe rejtette.

Giurgiu védő több kérdést tett fel a tanunak, amelyekben Bobota lelkiállapotáról érdeklődik, a tanu kijelenti, hogy nem tapasztalt különös felindulást az őrmestertől, aki családi viszonyairól vele sohasem beszélt, és azt sem tapasztalta, hogy túlságosan ittas lett volna. Az elnök és az ügyész kérdéseire a tanu elmondja, hogy Bobota civilruháját gondosan összehajtogatva helyezte el az ágyon, amit az ügyész annak bizonyítására igyekszik felhasználni, hogy Bobota józan és beszámítható állapotban volt.

„Megyek vadászni”

— Mi történt azután, amikor az őrmester felöltözött? — kérdezte az elnök.

— Kezet fogott velem és elbucszott tőlem.

— Máskor is szokott kezet fogni veled az őrmester?

A délutáni tárgyalás

Félnegy órakor nyitotta meg Aracescu ezredes a tárgyalást. Giurgiu védő a bizonyítás kiegészítését kérte arra vonatkozólag, hogy Bobota nem beszámítható. Tanukul Bobotánét, a gyilkos őrmester sógornőjét Utu Annát és Bobota nővérét, Demian aradi szabónak a feleségét kérte kihallgatni, amit a bíróság el is rendelt.

Bobota nővérét és feleségét is meg akarta gyilkolni

Az első tanu Bobotáné volt, aki arról tett vallomást, hogy férje két évi együttéléskor alatt gyakran megverte, iszákos volt, igen sokszor előfordult, hogy ellumpolta fizetését és ittas állapotban élete sem volt biztonságban. Férje egy ízben részeg állapotban agyon akarta löni feleségét. Demiané, született Bobota Anna arról tett vallomást, hogy fivére gyermekkorában is könnyen haragra gyuló természetű volt, állandóan ütötte verte kisebb testvéreit és tizenhétéves korában egyszer revolvert fogott rá és szülei csak nagy nehézségek árán tudták kicsavarni kezéből a fegyvert és megakadályozni, hogy le ne löjje őket.

A gyilkosság elkövetése előtt Bobota gyermekével játszott

Utu Anna, Bobota sógornője a következő tanu. Elmondotta, hogy május elsején délután megjelent nála Bobota, ahol azután érdeklődött, hogy a tőle különváltari élő felesége kimegy-e a Hójabába. Utána kilenc hónapos kisgyermekével játszott közel egy félóraig, majd sirni kezdett és arról panaszkodott, hogy milyen szerencsétlen családi élete van. Ezután arról tesz vallomást, hogy Bobota gyakran részeg volt, verte a feleségét, egy ízben revolverrel akarta agyonlőni, máskor pedig karóval akarta agyonütötni, csak a szomszédok akadályozták meg tetteiben.

Életfogytiglani kényszermunkát kér az ügyész

A tanukihallgatások után Arama őrnagy-hadbíróügyész megkezdte vádbeszédét. Felolvasott több minősítést, amelyek szerint Bobota felebbvalói azt állítja az őrmesterről, hogy gonosz, megbízhatatlan ember, szolgálatát sem szereti, majd rámutatott arra, hogy a gyilkosságot előre megfontolt szándékkal követte el és arra kérte a bíróságot, hogy bosz-

— Nem, máskor sohasem tette, — válaszol a tanu.

— Nem kérdezted meg tőle, hova megy? — kérdezte az elnök.

— De igen. Azt felelte, hogy megy vadászni. Kérdeztem tőle, miért nem viszi magával a civil puskáját? Azt mondotta, hogy a vadászpuskája a városban van. Majd ott veszi magához. Aztán megbizott, hogy vigyázzak a házra és elment. Többet nem tudok.

Az elnök ezután felmutatja Bobota noteszkönyvét és megkérdi mit értett a noteszben tett bejegyzés alatt: „Meghalok az igazságért. Popescu kapitánynak bűnhődni kell.”

Bobota azt feleli, hogy a kapitány igazságtalanságot követett el vele szemben, amikor könyörgéseire nem akarta visszaadni igazolványát. Más magyarázatot nem tud adni.

Bobota őrmester autótaxira ül

Legmann György és Stein Elemér tanuk, akik évekkal ezelőtt Bobotával egy szobában szolgáltak, elmondják, hogy május elsején a Hójabában találkoztak Bobota őrmesterrel, akivel tíz üveg sört ittak meg három különböző helyen. Majd elmondják, hogyan inzultáltak az őrmestert, akiket két Diosan detektív felszólítására bocsánatot kértek. Miután őket igazoltatták, ők hazamentek a Hójaból s csak annyit láttak, hogy Bobota felszállt egy autótaxira s a kezében lévő narancsol messzire hajította.

Az elnök kérdésre elmondják, hogy Bobota beszélt nekik családi bajairól, de nem volt túlságosan felindult állapotban és az elfogyasztott sör sem vette le a lábáról, teljesen beszámíthatónak látszott.

Az elnök ezután déltán félnegy óráig felfüggesztette a tárgyalást.

szulja meg Popescu kapitány halálát és a legsúlyosabb büntetéssel, életfogytiglani kényszermunkával büntesse Bobotát.

A védőbeszéd

A vádbeszéd után dr. Giurgiu János kezdte meg védőbeszédét. Rámutatott arra a körülményre, hogy Bobota ittas állapotban, szerelmi bánattól és féltékenységűtől feldult lelkiállapotban volt, amit még fokozott az a körülmény, hogy félt a büntetéstől is, ami Popescu kapitány feljelentése folytán érte volna. A védő szerint feldult lelkiállapotban nem lehet gyilkosságot megfontolni, mert ehhez nyugalom szükséges. Arra kérte a bíróságot, hogy ne előre megfontolt szándékkal elkövetett gyilkosságban, hanem felindulásban elkövetett szándékos ember ölésben mondják ki bűnösnek.

Giurgiu védőbeszédében közbe érkezett meg a semmitűszéktől távirat, amely szerint június 12-én döntenek a felett, hogy a Bobota-ügyet más bíróság tárgyalja-e.

A hadbírósi bíróság a semmitűszéktől táviratára nem vette figyelembe, hanem ítélethezatalra vonult vissza. Rövid tanácskozás után kihirdették az ítéletet, amely szerint

előre megfontolt szándéku gyilkosságban mondták ki Bobota Teodort bűnösnek és ezért életfogytiglani kényszermunkára ítélték. A védő megfellebbezte az ítéletet. Bobota, mikor tudomására hozták a hadbírósi ítéletet, nem mutatott semmi megrendülést és egyik ujját a fogához emelte és pattintott egyet.

Ezután a szuronyos örök közrefogták és visszakisérték a fogházba. Bobota felesége az ítélet kihirdetése után rosszul lett. Az ítéletet a tárgyalóterem közönsége meglepéssel fogadta.

— Földrengés Csehszlovákiában. Prágából jelenlik: Egerben és környékén ma délelőtt 9 óra 46 perc 26 másodperctől kezdődőleg több ízben megismétlődött földremlések éretek. A földrengés után a közeli Franzensbad egyik régi kialudt vulkánjának oldalában hőforrások ujra működésbe léptek és a helyi földremlések négy-öt méteres mélységig megrepesztették.

sz. Strad
Ferdinand
77. sz. Tel.
6 minőség!

erősen ke-
ty 81.741 da-
szerepel a
a Cladirea
70.119 drb
tine ugyan-
rb. 35.1 mil-
502 drb, 16.6
24.265 drb,
16.632 drb,
repel. A leg
a bukaras-
el 114.803
a S. R. D.
abball, 711

éveken ke-
bevert, senki
mikor azon-
értéket” kez-
kok után ku-
ra számított

értékelése
a járn. Az
lépést tart-
a Nemzeti
elynek árfo-
625 lejés mi-
17.000 lejig

emelke-

pradt el mö-
l a Banca
ejig. a Hite-
nk 1100-ról
880-ról 1540
00-ig emelke-
tt Banca de
ról 550-re és
0-re.

vács Jenő.

ellen

ja hogy ezek
szág összes
helyezték, az
propagandát
tervekkkel és
szág békés
akadályozni.
ján a kolozs-
iója már e-
lást és arra
jogi képvis-
főrvényes ke-
védekezésü-

kszervezeték
eztek a für-
rőj és min-
ogy e hó 22-
vonuljanak
eloszlás el-
mungság
22-iki főlár-

edük be egy
ondomból je-
rint az Ohio
ilógégyára,
zerészet ren-
léghajóépít-
ar mérnöké-
a fiát, Ecker-
a alatt meg-
és Sop. R.
erikai hadi-
épt hírek sze-
épitését 1901
ni.

EGYESÜLETI ÉLET

A helyi csoport összejövetele f. hó 20-án, hétfőn este 9 órakor, a Haggibbor klubhelyiségében (Str. Ratiu — Kötő-u. 5 sz.) meg lesz tartva. A vezetőség mind a fiatalokat szívesen lát és várja minél nagyobb számban való megjelenésü ket. Külön meghívók nem lettek kibocsátva.

A palesztinai munkásság kulturális kenysége címen fog f. hó 18-án, szombaton este 9 órai kezdettel, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség, Brassai-utca 10 szám alatti helyiségében, az „Ezra” rendezésében M. A. Berger a tejavivi „Beth Hachinuch” városunkban tartózkodó igazgatója jiddis nyelvű előadást tartani.

Az iskolaév befejeztével minden szülő legnagyobb gondja: milyen módon biztosíthatja legjobban gyermeke jövőjét és existenciáját. — Erre vonatkozólag készségesen ad felvilágosítást és utbagyitást a Pályaválasztási Tanácsadó, mely díjmentesen minden gyereket orvosilag megvizsgál és elhelyez a megfelelő szakmában. Hivatalos órák a Str. Paris (Papp-u.) 36 alatt szerdán d. n. 3-6 és vasárnap d. e. 9-11-ig.

Kereskedők, iparosok legkönnyebben úgy juthatnak megfelelő tanulóhoz, ha ezirányú igényüket bejelentik a Pályaválasztási Tanácsadónál, Str. Paris (Papp-u.) 36 alatt. Telefon 6-74. Az irodájában orvosi és alkalmassági vizsgálat alapján díjmentesen helyez el minden foglalkozási ágban tanulókat.

Az Erdélyi Zsidó Kórházegyesület a Zsilvölgyében. Az Erdélyi Zsidó Kórházegyesület f. hó 19-én, vasárnap délután fél 7 órakor tartja alakuló ülését Petrosényben, amelyen a központból dr. Sebestyén József elnök vezetésével nyolcan vettek részt. A gyűlés megkezdődött a kiküldöttek utunkat rövid időre megszakítják Hátszegen és délután átrendülnek Lupényba és mindkét helyen gyűlés keretén belül ismeretlik a kórházgyűlést. A kórház épülete most áll belső berendezés alatt és egész rövid időn belül megnyitható lesz, mely egy országos gyűlés és ünnepség keretén belül fog megtörténni. A kórház számára székelyhidgasi Sebestyén David által adományozott több millió értékű felek és épületek átírása az egye sület végre, már megtörtént.

— Az Erdély-Bánági Orsz. Iroda elnöki tanácsulése. Az Orsz. Iroda f. hó 14-én elnöki tanácsulést tartott Nagyváradon dr. Adorján Armin elnökje alatt és dr. Eisler Mátyás ügyvezető elnök előadása mellett. Az ülés elhatározta, hogy az idei nagygyűlést Kolosvári hívja egybe június hó 23. és 24-ére és megállapította annak napirendjét, amelyben mint legfontosabb tárgyat az új szövetségi alkotmány tervezete foglalt helyet. Megállapította továbbá az előterjesztendő jövő évi jelentést és költségvetést. Tudomásul vette az ügyvezető elnök jelentését a hitközségi tisztviselőket képző marosvásárhelyi tanfolyam felülvizsgálatáról, mely a növendékek örvendetes haladásáról teljes bizonyosságot. A tanfolyam fentartása és jelentékeny áldozatokat követel a hitközségek részéről, melyeket azonban saját érdekükben nem tagadhatnak meg. Az ülés helyeslőleg vette tudomásul, hogy az iroda köriratban hívta fel a hitközségeket a május 10-iki egyesítési ünnep alkalmából istentiszteletek tartására. Foglalkozott ezután az Irodának a május 20-iki gyulafehérvári ünnepégekben való részvétele kérdésével, a Jewish Agency kiegészítése tárgyában érkezett felhívással és a bukaresti zsidó jogvédő iroda kérésével, hogy a nagyobb hitközségek annak anyagi támogatására felhívassanak, ami határozatba is ment. Különböző kérdések és jelentések tárgyalása után a gazdag tárgysorozatú ülés véget ért.

Mironescu külügyminiszter javaslatot tesz a kisántánt megszilárdítására

Belgrád, május 16. Mironescu román külügyminiszter a belgrádi Politika kiadott munkatársa előtt nyilatkozott a kisántánt küszöbön álló belgrádi konferenciájáról. Mironescu bejelentette, ebben a nyilatkozatában, hogy a konferencián fontos javaslatot fog tenni, amely a kisántánt három állama kölesönös viszonyának megszilárdítását célozza. A konferencián meg fogják tárgyalni a nemzeti kisebbségek kérdését is. Ebben a kérdésben a kisántánt három állama között teljes megegyezés áll fenn. Mind a három államnak az a kívánsága, hogy a fennálló szerződéseket respekál

ják. Mironescu továbbá közölte, hogy Zaleski lengyel külügyminiszter bukaresti és budapesti látogatásai között semmiféle összefügés nem áll fenn. Lengyelország minden ellenkező híreszteléssel szemben nem fog blépni a kisántántba. Mironescu kijelentette, hogy a kisántánt három állama közötti szövetseget, amelyről szóló szerződés július 15-én lejár, most meg fogják újítani. Cseh szlovákiával Románia iparkodni fog szabad bályozni a román lakosoknak Románia északnyugati részében való szabad átkelését, amely területre egy darabon csehszlovák és lengyel országgrszek

nyulnak be. A csehszlovák agrárinok Mironescu szerint félnek a román gabona versenyétől és ezért a román gabona csehszlovákiai behozatalát külön f ltételekhez fogják kötni. Románia külpolitikai kájáról Mironescu kijelentette, hogy a szellem ugyan az maradt, csak a módszerek változtak.

A mai Románia legfontosabb célja a béke fenntartására irányul, amit nemcsak a szomszédos államokkal, hanem a népszövetséghez tartozó államokkal, szemben tanúsítandó engedékenységgel is fog kifejezésre juttatni.

Lupu minisztersége alatt a munkaügyi minisztériumban szisztematikusan fosztogatták a betegalapot

Raduceanu miniszter szenzációs leleplezése a munkaügyi minisztérium panamáiról

(Bucuresti-Bukarest, május 16. Az Uj Kelet tud.) A kamara mai ülése rendkívül izgalmas lefolyású volt. Raduceanu közmunkaügyi miniszter Stanciu képviselő interpellációjára adott válaszában precíz adatokkal felszerelt beszédében, megdöbbentő részleteket mondott el arról, hogy milyen felháborító visszaélések és panamák légióit követtek el a munkaügyi minisztériumban Lupu rezsimje alatt.

Raduceanu beszédét azzal kezdte, szegényli magát a minisztérium presztízse érdekében, amikor az általa összegyűjtött szegényletes adatokat a parlament előtt feltárja.

A betegsegélyző pénztárak körül sorozatos visszaéléseket követtek el, a melynek következtében ő elbocsátott

négy betegsegélyző igazgatót, négy osztályfőnököt, négy orvost és 285 színe kurában ülő hivatalnokot, a kik mind a betegalaphól szedték fizetésüket.

Raduceanu elmondta, hogy a szinkura rendszert teljesen megszüntette. Egy alkalommal pénztárkontrollt végzett a minisztériumban, amikor is hatmillió lejes pénztáregyenlet talált, a miből 5.000.000 lej nyugta volt és csak egymillió volt szabályszerűen lekönyvelve.

Ezen nyugták között szerepelt minden indok nélkül Lupu volt kabinetigazgatója 120.000 lejjel. Talált egy

négyezerlehet-háromszázötvenlejes nyugtát, a ha lé nem szállított nyomtatványokról.

Több százezer lejt vágta zsebre Lupu barátja. Így 288.000 lejt kapott Botez nevű barátja külföldi tanulmányut címén. Ugyanezen címen kapott Radovicj Stefan volt lupista képviselő 60.000 lejt.

Talált egy

nyugtát 560.000 lejről, ami hamis rendelésről szólt, egy másik 560 ezer lejes nyugtát, ami Lupu lapjának, az Aurorának adott szubvenciót nyugtatja

Mindezekkel az összegekkel a betegalapot károsították meg. Raduceanu ezután elmondja, hogy Lupu a betegalappénztét másod- és harmadrendű bankokban helyezte el, ahol barátai voltak. Beszédét azzal végzi, hogy ha valaki nem tudja megkülönböztetni a moralist az amoralistól, ki kell zárni a társadalomból.

Raduceanu vádjaira Lupu 2 óras beszédben válaszolt, amelyben mindenről beszélt, csak a felhozott vádpontokról nem.

Rejtélyes dinamitrobbanás Turinban tiz halálos áldozattal

Turin, május 16. A Regina Margariacuccában tegnap borzalmas robbanás történt. Egy ház egész uccai frontja, különösen azonban első és második emelete teljesen elpusztult a robbanás következtében. A tüzoltók eddig tiz halottat húztak ki a romok alól. Más tiz sebesültet a kórházba szállítottak. A halottakat a felismerhetetlenségig szétromosolt állapotban találták meg. Kétségtelenül dinamitrobbanásról van szó, ami az esetet rendkívül rejtélyessé teszi, mivel a robbanás egy magánházban történt. A fasiszta hatóságok a legszigorúbb vizsgálatot indították meg. A turini rendőrség megállapította, hogy a robbanás egy műszerész lakásában történt. A robbanás ereje a környéken valamennyi ab-

lakot beűrt. A városnegyed lakói között pánik támadt. Két járókelőt a légnyomás a földre terített, ezenkívül mindketten megsérültek az üvegszilánkoktól. A szerencsétlenség okát még mindig nem sikerült megállapítani. A tüzoltóság gyors beavatkozása következtében a tűz továbbterjedését sikerült megakadályozni.

— Halálra gázolta az autót a budapesti Hermes bank vezérigazgatóját. Budapestről jelentik: Szende Fülöpöt, a Hermes bank vezérigazgatóját a Ferenc József rakparton egy autót halálra gázolta. Szende hivatalából ment haza lakására, mikor a szerencsétlenség érte.

Figyelem!

Megkezdődött a nagy végeladás

Blatt harisnya és kötött áruházában.

Siessen ezen ritka kedvező alkalmat felhasználni, hogy prima minőségű árut eddig nem létező olcsó árban vásároljon. **Arukészlet egy tételben is eladó.** — Üzleti berendezés eladó.

BLATT, Fötér 13.

Figyelem!

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemess erdelyi és bánás zsidóság napilapja.
 Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
 Bukaresti szerkesztőség: Hátszegi Ernő,
 Str. Lip. c. ml 91.
 az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

Haggibbor—KAC díjmérkőzés pünkösd hétfőjén

Hétfőn nem mindennapi sporteseményben lesz része Kolozsvár sportközönségeinek. A városi sporttélepen d. u. 5 órakor díjmérkőzés keretében mérí össze erejét a Haggibbor és KAC legény sége. A győztes csapat II darab ezüst érmet kap.

Rendkívül szép és izgalmas játékokra van kilátás, mert úgy a Haggibbor, mint a KAC megerősített csapatokkal áll ki. A Haggibborban Jászani János, Rosenfeld Ferenc, Rosenfeld Gyuri, Kánigli és Hanafej, míg a KAC a szabadságon levő Schulz és Radachal megerősítve veszi föl a mérkőzést.

Sajtóhibaigazítás. Tegnap számban egy igen sajnálatos sajtóhiba fordult elő. A Fórum rovatban Knöfler Bernát cikkét közöltük és a cikk elé fűztük reflexiókban ahelyett, hogy »revizionista álláspont» »nemionista álláspont» látott napvilágot. Abban a reményben igazítottuk helyre, hogy a nyilvánvaló sajtóhibát olvasóink is az első pereben észrevették.

Unneplik Edisont. Newyorkból jelezték: Május huszonkilencedikén Atlantic Cityben Edisont ünnepelni fogják abból az alkalomból, hogy e napon lesz legnagyobb jelentőségű találománya, az elektromos izzólámpa ötven éves. Az ünnepségen résztvevők előtt a nyolcvan évet jóval meghaladott, de még mindig friss erőben és egészségben levő Edison megismélt és elmagyarázza az izzólámpa feltalálásához vezető első kísérleteit.

Varrógép- és kerékpárkereskedők!

F. hó 9-én tg.-muresi központtal megalakult az Erdélyi és Bánati Varrógép- és Kerékpárkereskedők Egyesülete. Az alakuló gyűlésen megbeszélés tárgyát képezte a tisztességtelen nagykereskedők elleni fellépés, a részletfizetések szabályozása s az ügynök-kérdés.

Kérjük a meg nem jelent urakat, akik legitím módon foglalkoznak varrógép és kerékpár eladással, hogy lépjenek be az egyesületbe.

Belépési nyilatkozatukat s esetleges egyéb közölni valójukat küldjék be az »Erdélyi és Bánati Varrógép- és Kerékpárkereskedők Egyesülete Tg.-Mureş, Piaţa Reg. Ferdinand 28.« címre s egyben közöljék azoknak az uraknak a neveit, akik illegitím módon foglalkoznak fenti árucikkek eladásával, hogy azokat iparendély kiváltására felszólíthassuk s ha ez eredményre nem vezetne, a hatóságoknál ellenük a megtorló lépéseket megteheszük.

Kérjük a Kartársakat, hogy tömegesen küldjék el belépési nyilatkozatukat.

Évi tagsági díj, a szaklap előfizetési árával együtt, 500 lej.

Tg.-Mureş—Marosvásárhely, 1929 május 14.

Kartársi üdvözléssel:

Huttera János elnök s. k. Tg.-Mureş,
 Breckner János alelnök s. k. Deva,
 Finkler Samu alelnök s. k. Cluj,
 Vasiliu Lica s. k. Blaj,
 Baumgarten Géza titkár s. k. Tg.-Mureş.

A kisebbségi képviselők koncentrikus támadása az érettségi törvényt módosító javaslat ellen

(Bucuresti-Bukarest, május 16. Az Uj Kelet tud.) Az érettségi törvényt módosító törvényjavaslatot, amelynek szövegét tegnap részletesen kritika tárgyává tettük, mint ismeretes a szenátus teljes egészében megszavazta.
 A javaslat ma a kamara közoktatás-

ügyi bizottsága elé került, amely bizottságban Costachescu közoktatásügyi miniszteren és Andrei egyetemi tanár képviselőn kívül résztvettek dr. Fischer Trivadar, Hans Otto Roth, Hedrich és Hogedius Nándor kisebbségi képviselők.
 A kisebbségi képviselők egyöntetűen

megállapították, hogy a jelenlegi kormány érettségi politikája semmivel sem haladottabb az Anghelescu féle rendszernél. Általában azt hiszik, hogy a kisebbségi képviselők koncentrikus támadásának hatása alatt a kamarában módosítani fogják a javaslatot.

Lecsendesült a hangulat a maroshévízi sztrájkoló munkások között

Vescan prefektus szerint a kolozsvári lapok tulzottan állították be a maroshévízi „véres” eseményeket

(Targumures-Marosvásárhely, május 16. Az Uj Kelet tud.) Több kolozsvári lap arról számolt be, hogy a maroshévízi sztrájkoló munkások és az ottani hatóságok között véres összecsapásra került a sor, amelynek során több súlyos sebesülés történt. A marosvásárhelyi vezetőügyész és Vescan prefektus a tegnapi napon kiszállottak Maroshévízre, ahol megvizsgálták a helyzetet.
 Vescan prefektus ma visszaérkezett Marosvásárhelyre, ahol a sajtó képviselői

előtt kijelentette, hogy a kolozsvári lapok híradásai arról a bizonyos véres összecsapásról, fantasztikusnak mondhatók. Maroshévízen nem történt egyéb minthogy a sztrájkoló munkások asszonyai kövel dobálták meg a sztrájkoló külföldi munkásokat. A hatóságok erre tíz maroshévízi és tizenhárom galócási munkást letartóztattak. Egyidejűleg a hévízi munkatelepek körül a rendőrség kordont vont, amelyet a sztrájkoló munkások áttörttek, miközben Pop Baldi

rendőrkapitányt követel a fején megsebesítették. A hatóságok erre Marosvásárhelyről erősítést kértek, ahonnan Petri sor őrnagy vezetésével tizenhat főnyi esendőrlégénység szállt ki Hévízre s egyidejűleg egy század katonaság is megszállotta a hévízi munkatelepet.
 Vescan prefektus szerint a sztrájk tovább folyik, a hangulat azonban lecsendesült. A katonaság megszállva tartja a sztrájkolókat tartózkodási helyeit és a munkatelepeket.

A Zeppelin elindult második amerikai útjára a vihartalan óceán felé

Óriási néptömeg volt jelen a friedrichshafeni startnál

Berlin, május 16. A Wolff távirati iroda friedrichshafeni tudósítója jelenti, hogy a Graf Zeppelin ma hajnalban 5 óra 58 perckor 18 utassal és 40 főnyi személyzettel felszállt és elindult az amerikai útra. A Graf Zeppelin startjánál óriási néptömeg volt jelen. A léghajó kört írt le a légi kikötő felett, majd eltűnt Konstanz-Bazel irányában. Reggel 7 óra 10 perckor a léghajó átrepült Seckingen felett, majd 7 óra 30 perckor Basel levegőterében látták, ahol postacsomagokat is dobott le. A svájci terület feletti repülés ideje alatt

a Graf Zeppelint 5 svájci repülőgép kísérte. A Felsőrajna-völgy fölött is verőfényes napsütésben repült át az óriási léghajó.
 Berlin, március 16. Friedrichshafenből jelenti a Wolff távirati iroda tudósítója: A Graf Zeppelin délelőtt 10 óra 10 perckor átrepült Lyon felett, majd innen északnyugati irányt vett és a Loire-völgye mentén igyekszik az óceán elérésére. A léghajó kedvező látászélességgel, jó időjárási viszonyok között folytatja útját Franciaország felett.
 A bécsi távirati iroda tudósítójának

jelentése szerint az óriás-léghajó startjánál ködös és esőre hajló volt az idő. Ennek ellenére tízezrek várakoztak a légi kikötő hangárja előtt a Graf Zeppelin kivontatására és magasba emelkedésére.
 Friedrichshafenbe a délelőtt folyamán befutott időjárásjelentések kedvezőek. Az Atlanti óceánon sehol sincs vihar s ezért a légi kísérleti állomás vezetőse reméli, hogy a Zeppelin legkésőbb vasárnap reggelre esetleg szombat éjjelre megérkezik Lakehurstba.

Halálozás. Nussbaum Adolf, a Kalotaszegi Erdőipari Rt. pénztárnoka, szerdán délelőtt 11 órakor, rövid betegeskedés után Kalotaszegen meghalt. A megboldogult ötvennégy éves élt és huszonnyolc évig állott a vállalat szolgálatában. Nagy részvétellel temették.

44 év múlva elveheti az állam az összes székelyföldi borvízforrásokát. Miért nem adtak az eddigi kormányok a magyar iskoláknak állami segítséget? Ullmann Salamon beszerecei frabbai egy-milliót kap a brassói Franck-pótkávégyártól. A váradi kir. tábla bojárra lép fele elő dr. Perczel Adolf ügyvédet és más nagyszerű cikkek olvashatók az Erdélyi Futár friss számában. Szőgyényi Kiss Endre lapja Kolozsvárot jelenti meg, de minden városban kapható.

Eljegyzés Keppich Fatimát Dr. Keppich József szászregeni ügyvéd leányát eljegyezte Dr. Wejberget Jenő szászregeni ügyvéd.

A nagyváradi vasútasok denunciació hadjárata egymás ellen. Nagyváradi ról jelenti tudósítónk: A maga nemében példátlan és szokatlan, de azért jellemző eset tartja izgalomban a nagyváradi vasútas köröket. Még tavaly történt, hogy Cutus Nicolae vasúti kalamaz ellen feljelentést tettek amiatt, hogy állandóan részegeskedik. A feljelentés szerint Cutus, az egyik nagyváradi korezmában elzalogosította kalamazkáját, sippjával és vasúti jegyekkel egyetemben. Azt is felhozták ellene, hogy az utasok nagyrészt megfelelő baksis el-

lenében ingyen utaztatja az elenőrzése alatt álló vagonokban és egy alkalommal egy éjszakán erőszakot követett el az egyik elsőosztályú fülkében utazó úri hölgy ellen, aki a bojárny elkerülése végett nem tett ellene feljelentést. Cutus az eset után még el is dicsekedett fertővel kalamaz-jársai előtt s a nagyváradi állomáson nevetve mutatott rá a hölgyre, akin erőszakot követett el. A feljelentés alapján Cutus ellen elrendelték a vizsgálatot, amelynek alapján el is helyezték Bessarabiába. Cutus nemrégiben visszajött Bessarabiából és első dolga volt, hogy feljelentette Sferle Augustin jegyellenőrt, akit azzal vádolt meg, hogy az ellenőr összejárszik az utasokkal. A feljelentés alapján Bukarestből egy főellenőrt küldtek ki, aki utasnak maszkirozva magát, meg is csipette Sferlét, hogy összejárszik az utasokkal. Sferlét erre szintén Bessarabiába helyezték. Cutus erre tovább folytatta denunciació hadjáratát s legközelebb Olariu Alexandru-t vádolta meg azzal, hogy összejárszik az utasokkal. Olariut ezenkívül azzal is megvádolta, hogy mint jegyellenőr, összejárszik a vasúti zsebtolvajokkal is, akik től állandó haszonrészeseletet élvez. Olariu ellen befolytatták a vizsgálatot s a vizsgálat eredményeképpen Szatmár-ra helyezték. Most Olariu visszajött Nagyváradra és Cutust jelentette fel, arra való hivatkozással, hogy az ellene emelt vádak csak Cutus intrikája alapján keletkeztek s az egészről a valóságban egy szó sem igazolható be.

Ne menjen a Strandra „Strandkrém” nélkül!
 Gyógyszertár, drogeria árusítja 25 lejért.
Mást ne fogadjon el!

Lepecsételték a marosvásárhelyi «Corso» kávéházát. Marosvásárhelyről jelenti tudósítónk: Ma délután a Corso kávéházat, a közönség nagy érdeklődésével közepelte, lepecsételték. A lepecsételés előzménye a következő: Néhány nappal ezelőtt a kávéházat új tulajdonosa: Kohn Jenő vette birtokba, aki a kávéház tulajdonjogába végrehajtás útján jutott. Ezt megelőzőleg azonban Schweitzer, a kávéház előbbi tulajdonosa, csődöt kért maga ellen s a csődkéresnek a törvényszék helyét adott, egyben kinevezte dr. Pollák ügyvédet csőd megfogadónak. A törvényszék rendeltetése folytan ma délelőtt végrehajtó jelent meg a kávéház helyiségében és annak összes helyiségeit lepecsételték.

Pénzhamisítókát fogtak el Morvaországban. Prágából jelenti: Morvaország több községében hajmriszkeronásoknak hoztak forgalomba Mährisch-Osttrauban a rendőrség több letartóztatást eszközölt és Olmützben is házkutatásokat fogadosítottak, melyeknek eredményeként egyik lakásban százharmincezer korona értékű hamispénzt találtak és foglaltak le.

Péntek
 — A prédikáció Tiferet templomában, Sasz Cl délelőtt
 — Az Londonban tegnap délelőtt 10 óra 30. körül a villák pár kísértégesője Bognort foglalt h orvos ül te, a ne pakkolták tere bües kódot, ki közönséje kcsen éjj haftan m félyba m rekre me kal a be
 — A vári roma goi Sabiu vári roma a címe. a népies mint ilye de nagyo vet alko val. Az tott, ami nek, hane dezcének Bobescu dületesség de Barbu. A korus
 — Csak el a galwe lenik: Mánok a G ségkirályi napon a ba lépett Rochembe Amerikába szépség ha cia, angol mán span Azok köz nyenyen ré kol, osztra nek részt löbtket, is, újból Ostdendebe verseny a
 — A lug roscényi gosi gör, szentelésé ez alkalom nap kerék a felekez zsidóság dr. Schaff Stiern Mar a főpászto szavakban türelmessé vül meleg pan jelszó va, mind kölcsönös mas arra, kezfti em nye. Min hogy hivo kéri a kü lö szellen a püspöl rabbit la löbtket kö jelent mü dött.

— „A Tiferet Bachurim» templomi prédikációja. Wald Markusz rabbi a „Tiferet Bachurim» egyet rendezésében templomi prédikációt tart a kolozsvári „Sesz Chevra» templomában szombaton délelőtt tizenegy órakor.

— Az angol király teljesen felépült. Londonból jelentik: Az angol király tegnap elhagyta a bogneri villát, ahol lábadozása idejét töltötte. Délben 10 óra 30-kor vontak be a királyi lobogót a villák homlokzatáról és az uralkodópár kíséretével, az éljenző lakosság vírágesője közepette, négy autón elhagyta Bogneri. Az első autón a királyi pár foglalt helyet. A második autóban két orvos ült, a harmadik a főápolóni vitte, a negyedik autóra a podgyászokat pakolták fel. Bogner város polgármestere bucsuzesszéddel köszöntötte az uralkodót, ki az autóból kihajolva, mondott köszönetet a polgármesternek és a lelkesen éljenző lakosságnak. Az autók a havan kijométerre fekvő windsori kasztyuba mennek, amely előtt szintén ezrekre menő tömeg várta nagy óvációkkal a betegségből felépült uralkodót.

— A „Nápastá» bemutatója a kolozsvári román operában. Tegnap este Dragoi Sabiu operáját mutatta be a kolozsvári román opera, melynek „Nápastá» a címe. A fiatal, tehetséges zeneszerző a népies zeneszerzői irányzat híve s mint ilyen, ha nem is teljesen kiforrott de nagyon értékes, figyelemreméltó művet alkotott „Nápastá» című operájával. Az opera háttérrel tejszést aratott, ami nemcsak a mű bejso értékének, hanem Pavel Constantin kitjuno rendezésének is köszönhető. Az új operát Bobescu karnagy dirigálta, szokott lendületességével. Az énekesek közül Aca de Barbu, Ujeicu és Rabega tüntek ki. A korus ismét kiváló adót.

— Csak nyole európai szépség indul el a galwestoni versenyre. Párisból jelentik: Május 7-én kellett volna elindulniok a Guadeloup-hajón Európa szépségkirálynőinek Galweston felé. Előző napon a Guadeloup személyzete sztrájkba lépett s így az európai szépeket a Rochambeau hajóval szállították át Amerikába. Összesen nyole európai szépség hajózott át az Oceánon: a francia, angol, osztrák, holland, német, román spanyol és luxemburgi szépségek. Azok közül akik a párisi európai versenyen résztvettek, csak a francia, angol, osztrák és holland szépségek vesznek részt a galwestoni versenyen. A fobbieket, köztük a romániai szépséget is, újból választották. Simon Böske Ostendeben fog mérkőzni a galwestoni verseny amerikai győztesével.

— A lugosi gör. kath. püspök és a petrosényi főrabbi. Dr. Frenfia Vazul lugosi gör. kath. püspök egy templom szentelésére a Zsilvölgyben tartózkodván ez alkalommal a május 10-ai nemzeti ünnepek keretén belül Petrosényben fogadta a felekezeti tisztelői küldöttségét. A szodóság nevében Müller Antal főrabbi, dr. Schaffer Hermann hírk. elnök és dr. Stern Manó a Chevra einök jelentek meg a főpásztornál, akit Müller főrabbi szép szavakkal üdvözölt, mint a felekezeti türelmesség bajnokát. A püspök rendkívül melegbangu válaszában kijelentette, hogy nála felekezeti tolerancia nem csupán jelszó mert az egész világot bejárta, mindenütt azt látja, hogy csak a kölcsönös türelmesség és szeretet alkalmas arra, hogy különböző fajú és felekezeti emberek együttélését lehetővé tegye. Minden törekvése arra irányul, hogy híveibe ezen érzéseket beoltsa és kéri a küldöttséget, hogy szintén hasonló szellemben működjenek. — Délután a püspök és kísérete meglátogatták a rabbi lakásán, ahol a magas vendég többek közt a főrabbi legújabban megjelent művének tartajma felől érdeklődött.

Közgazdaság

Busila mérnök, az Ugir vezérigazgatója nyilatkozik az Uj Keletnek,

a gyáripár helyzetéről és fejlődési lehetőségéről

(Bucuresti-Bukarest, május 16. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Gyáripárosok Országos Szövetsége megalakulásának huszonöt éves évfordulója alkalmával a Szövetség mint ismert díszközgyűlést tartott, amelyen Buzdugan régens és a kormány tagjai is résztvettek. Aktuálisnak találtuk ezt az alkalmat arra, hogy az ország iparának jelenlegi helyzetéről és fejlődési lehetőségeiről beszélgetést folytassunk a Gyáripárosok Szövetségének vezérigazgatójával Busila Constantin-nal, aki talán a legkompetensebb arra, hogy erről az óriási jelentőségű kérdésről nyilatkozzék.

Busila vezérigazgató épen Madgearu ipar és kereskedelmi miniszterrel fejezett be igen mélyreható beszélgetést, amikor hozzáléptünk és felkértük, hogy nyilatkozzék lapunknak a gyáripár mai helyzetéről.

Az Ugir vezérigazgatója természetesen tulságosan egyoldaluan ítéli meg a helyzetet, a közgazdasági élet merlegét a gyáripár prizmáján keresztül méri le, ami nem mindenben fedi az ország lakosságának egyetemes érdekeit.

— Hogy a jelenlegi helyzetet rávilághassak — kezdte Busila vezérigazgató — előbb azokra a nehézségekre kell rámutatnom, amelyekkel gyáripárunk immár évek óta nehéz küzdelmet folytat.

Melyek a gyáripár nehézségei

— Melyek ezek a nehézségek?
— A hitel problémája és a külföldi konkurencijára. Ugy a Nemzeti Bank, mint a Credit Industrial az utóbbi időben megszorították a hitelnyújtást, ami természetesen maga után vonja a gyáripár stagnálását is.

— A külföld nemcsak a klasszikus dumpinggal vette fel a versenyt a belföldi gyáripárral szemben, de megkezdte a hiteldumpingot is, amely abban nyilvánul meg, hogy hosszabb és jobb feltételek mellett nyújthatnak hitelt a mi fogyasztóinknak. A mi gyáripárunknak nem áll rendelkezésére a hitel és így természetesen nem is tudja ellensúlyozni a hiteldumpingot.

Vámprotekcio és racionalizálás

— Valamilyen formában mégis csak védekezniök kell — nemde?

— Természetesen. És az egyetlen formája a védekezésnek a vámtarifa, amelynek protezsálnia kell a belföldi gyáripárt. A protekciós vámtarifa nemcsak nemzeti érdek, de ahhoz joga is van az ország gyáripárának, amely az ország súlyos gazdasági helyzete miatt kénytelen elviselni a ráháruló terheket.

— A protekciós vámtarifa drágaságot idéz elő — vetettük közbe.

— Ezen segíteni lehet a gyáripár racionalizálásával, amelyet a külföld mintájára nálunk is a lehető legrövidebb időn belül végre kell hajtani. A gyárak felszerelését természetesen teljesen fel kell cserélni, amihez viszont hitel szükséges. Ezenkívül az átmeneti idő tartamára megfelelő ipari kedvezmények és protekció, a külföldi versennyel szemben.

— Mivel oklható meg, hogy tíz esztendő leforgása alatt sem konszolidálódhatott a belföldi gyáripár?

— Az előző kormányok a revalorizációval igyekeztek helyrebillenteni az ország gazdasági helyzetét. A Nemzeti Bank bankjegyforgaloma a minimumra csökkent. Azután következett a stabilizációs politika a külföld segítségével.

— És ezalatt az idő alatt a külföld ahányszor hitelért fordultunk hozzá, mindig a következőkkel válaszolt: „Nem tehetünk semmit önökért, amíg a pénzük nem stabil”. És most, amikor végre

ez a stabilizáció megvolna, a külföldi pénzpiacra állott be a krízis; megdrágult a pénz s a hitelt megszorították.

— Igen megnehezítette a gyáripár helyzetét az a tény is, hogy Romániában az utóbbi öt esztendőben a mezőgazdasági termelés deficitel zárult. A mezőgazdák nem volt pénzüik; nem fogyasztottak s ezt is a gyáripár sinylette meg.

— A gyáripárnak kedvező-e a jelenlegi kormány gazdasági, ipari és kereskedelmi politikája?

A vámtarifa, fuvardíj és adórevizió

— Madgearu ipar és kereskedelemügyi miniszternek a legfőbb célja a közszükségleti cikkek árának leszállítása. A miniszter ur tisztában van azzal, hogy a gyáripár csak úgy érhet el olcsóbb árakat, ha ebben a kormány is elősegíti. Épen ezért a vámtarifa megalkotása alkalmával kérdőveket juttatott a gyáripár jelentős faktoraihoz, amelyeken ezek kivétel nélkül arra mutattak rá, hogy az árak leszállítása érdekében nemcsak a vámtarifa revizója, de az adótörvény és a vasuti szállítási díjak revizója is szükségesek.

— Az adók revizója érdekében összeköttetésbe léptünk Popovici Mihály pénzügyminiszterrel, akit felvilágosítottunk arról, hogy nemcsak az állami adók azok, amelyek megnyomortják az ipart és a kereskedelmet, de a községek autonómiája következtében, a községek adók még sokkal aránytalanabb terheket róznak a gyáripárra és a kereskedelemre. A legtöbbször a községek adók jóval meghaladják az állami adókat. Gyakran megtörténik, hogy egyes városokban ugyanazon ipari termékre magasabb adót rónak ki. Ez maga után vonja az egyik gyár versenyképtelenségét, kénytelen üzemét beszüntetni. Ezek válnak munkanélküliekké, amiért az egész országnak meg kell szenvednie. A mi parlamenti törvényeink egyébként a közgazdasági törvény reformjavaslatát illeti, mint a törvény előkészítő bizottság tagja kijelenthetem, hogy igen kedvező lesz az államnak szállító ipari vállalkozókra. Többek között életbelépteti az állami bevételek és kiadások előzetes ellenőrzését, ami kizárja a visszaéléseket és biztosítja azt, hogy az állam bármilyen rendelkezésnek teljesítése után a szállító nagyobb nehézségek nélkül hozzájuthat a pénzéhez.

— A pénzügyminiszter milyen ígéretet tett az adók revizójára vonatkozólag?

Összel kerül sor az adórevizóra

— Megígérte, hogy az államszámveteli törvény reformja után, őszire, a parlament elé hozza az adótörvény reformjavaslatát is. Ami az államszámveteli törvény reformjavaslatát illeti, mint a törvény előkészítő bizottság tagja kijelenthetem, hogy igen kedvező lesz az államnak szállító ipari vállalkozókra. Többek között életbelépteti az állami bevételek és kiadások előzetes ellenőrzését, ami kizárja a visszaéléseket és biztosítja azt, hogy az állam bármilyen rendelkezésnek teljesítése után a szállító nagyobb nehézségek nélkül hozzájuthat a pénzéhez.

— A luxus- és forgalmi adó eltörlését is kértük a pénzügyminisztertől, rámutatva arra, hogy ez az adó igazságtalannul sújtja a termelőket és lehetetlenné teszi bizonyos gyáripárok fejlődését és versenyképességét a külfölddel. Kedvezőtlen választ a pénzügyminiszter azzal indokolta, hogy ugy a luxus, mint a forgalmi adó a költségvetés kiegészítését szolgálja és a kormány egyelőre nem mondhat le erről az adónemről.

— Hogyan vannak megelégedve a vasuti tarifával?

— A vasut mindig konciliáns volt velünk szemben, de hiszen ez érdeke is. Az elmúlt évi tarifarevizio valamivel kedvezőbb helyzetet teremtett, de még sok

kivánni valót hagyott maga után. Igaz, hogy a CFR óriási deficittel dolgozott az utóbbi években; ennek azonban az általános krízis az oka, a rossz termés és a hitel hiánya, amely az ipari termelést nehezítette meg.

— Mit várhat a jövőtől a gyáripár?

— Egy új szellem van kialakulóban, mely belátja, hogy a mezőgazdaságon kívül az ország fejlődésének érdekében a gyáripárt is megfelelő kedvezményekben kell részesíteni. És ezek a kedvezmények az iparra és kereskedelemre sérelmes adótörvény, vámtarifa és vasuti tarifa reformjában és a közgazdasági decentralizációjában jutnak kifejezésre. (h. e.)

— Csökkent Európa lennel való ellátása Európa vászonipara a magas lenárak miatt az utóbbi hónapokban erős visszafejlődést mutatott. Az európai szövödek leginkább Oroszországból szerzik be len-szükségletüket, a szovjet azonban újabbban kevés lent exportál. Az árut visszatartja, hogy ezzel magasabb árakat értesse el az európai piacon.

— Munkásbiztosítás egységesítése. Bukarestből jelentik: Raducanu munkaügyi miniszter a napokban küldötte át a törvényelőkészítő bizottsághoz a munkásbiztosítás egységesítéséről szóló törvénytervezetet. Ez a tervezet alkalmas lesz arra, hogy a munkásbiztosító intézetek presztizse helyreálljon. A tervezet a régi Magyarország elveit kívánja érvényesíteni és visszaállítja a munkásbiztosító autonómiáját. A munkásbiztosító intézeteket a törvény értelmében a munkások és munkaadók közös bizottsága fogja irányítani. A kormány csak az ügyvezető igazgató, a főorvos és a főszámvevőt fogja kinevezni, a többi személyzet alkalmaztatása fölött a vegyesbizottság fog dönteni. Az egyes helyi munkásbiztosító intézetek a betegsegélyző járulékoknak nyolcvan százalékát tartják meg, husz százalékot be kell szolgáltatni a központi pénztárba. A törvénytervezet szerint a betegsegélyző pénztárt fel kell állítani minden olyan városban, ahol huszerenél több az ipari munkás. Ahol ennél kevesebb munkás dolgozik, ott inkább munkásbiztosító kirendeltségeket kell létesíteni. A biztosítás felét a munkaadók, felét az alkalmazottak fizetik.

SPORT

Turista kirándulás. Az Erdélyi Kárpát-Egyesület f. hó 20-án és 21-én kirándulást rendez az 1608 m. magas Dobrinára Gyülekezés a Mátyás-ház előtt. Indulás szombaton este 7 órakor. Vezető: Pataczky Dániel és Major Gyula Kellő fel szereléssel ellátott és gyakorlott turista vendégeket szivesen látnak. Autóköltség Gyulung 50 lei. Péntek este 7 óra között jelentkezni kell az Eke irodában. Mátyásház).

Kerekpáros kirándulás. Az Erdélyi Kárpát-Egyesület kerekpáros osztálya f. hó 19-én és 20-án, kirándulást rendez a 65 km. távolágban fekvő és természeti szépségeiben a Tordahasádkkal veldedő runki szorosba.

Gyülekezés a Mátyásház előtt. Indulás vasárnap reggel 6 órakor. Vezető: Orosz Endre. Hazaérkezés hétfőn este. Vendégeket szivesen látnak.

Szeszgyárosok, szeszfüzők nem nélkülözhetik A szeszgyártás kézikönyvét

A legrészletesebb, legerthetőbb módon megírt szakmunkát. — Szerkesztették: Dr. Herics Tóth Jenő és Osztrovsky Antal műegyetemi magántanárok. — Ara füzve 1100, kötve 1300 lej. Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

